

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของศักยภาพนักบัญชีที่เป็นที่
ต้องการในมุมมองของผู้บริหารสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัด
กรุงเทพมหานคร

เพชรล้อม ھرรษา*
อาจารย์ ดร.ศิริเดช คำสุพรหม**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบของศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้บริหารงาน สายบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร” สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศและต่างประเทศ องค์การจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั่วทั้งองค์กร งานวิจัยนี้จึงนำข้อกำหนดตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Education Standard : IES) ที่ระบุให้นักวิชาชีพบัญชีควรพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับการตอบสนองความต้องการขององค์กร ทั้งนี้ งานวิจัยนี้จะสะท้อนมุมมองของผู้บริหารสายงานบัญชีที่ทำงานในสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสายงานบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 1,941 คน โดยได้รับการตอบกลับ 340 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51 งานวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นเครื่องมือทางสถิติเพื่อการสกัดองค์ประกอบ ในระดับความเชื่อถือได้ตาม Cronbach's Alpha ที่มีค่า .948 ซึ่งมีค่าความน่าเชื่อถือสูง

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้บริหารงาน สายบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบใหม่ทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบความรู้ทางวิชาชีพ จริยธรรมและ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 อันดับแรกคือ ด้านความสามารถที่จัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและด้านการวัดมูลค่าและประเมินราคา 2) องค์ประกอบการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 อันดับแรกคือ ด้านความชำนาญด้านตัวเลข ด้านการบัญชีบริหารและการควบคุมทางการบริหารและด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละทิ้งงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร 3) องค์ประกอบ

* นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก

ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 อันดับแรกคือ ด้านทักษะทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความรู้ทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) องค์ประกอบการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 อันดับแรกคือ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการปรึกษากันเพื่อแก้ปัญหา ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านความสนใจใฝ่รู้และตั้งใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา 5) องค์ประกอบวัฒนธรรมที่แตกต่างและการปฏิบัติตามข้อบังคับขององค์กร ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 อันดับแรกคือ ด้านการทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกันและด้านการเจรจาเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ 6) องค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ให้ความสำคัญกับตัวแปร 2 ตัวแปรคือ ด้านความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและด้านความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) องค์ประกอบการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล ให้ความสำคัญกับตัวแปร 2 ตัวแปรคือ ด้านความสามารถตัดสินใจวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการองค์กรและบุคลากร และด้านความสามารถบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย ผู้บริหารขององค์กรต่างๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานโดยการนำแนวคิดและเทคนิคต่างๆ มาประยุกต์ เพื่อนำพาองค์กรให้พ้นจากผลกระทบดังกล่าว (พงศศิริภาพ ทองศิริวิสุรเกต, 2555) ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเกิดจากการฉีกประเทศต่างๆ เข้าวางกันเป็นกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ การเปิดเสรีการค้า การลงทุนเงินทุน และการเคลื่อนย้ายฝีมือแรงงาน วิชาชีพของไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพบุคลากรให้มีศักยภาพสูงที่จะสามารถแข่งขันได้กับนักวิชาชีพบัญชีของต่างประเทศทั้งในกลุ่มภูมิภาคและในระดับสังคม (ณัฐชา วัฒนวิไล, 2555) ในส่วนตัวของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคสมัยของการเปิดเสรีทางการค้าและมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น นักบัญชี (Accountants) จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้พร้อมเพื่อรับรองการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (อรุณี เทพเจริญ, 2547) ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังพัฒนาไม่เต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังงานภายในที่ซ่อนไว้ หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏ (เสรี พงศ์พิศ, 2547) หรือออกมาบ้างแต่ยังไม่หมด ศักยภาพเป็นภาวะที่เปลี่ยนแปลงได้และยังหมายถึงอำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ ซึ่งจะทำให้พัฒนาหรือแสดงให้ปรากฏที่ประจักษ์ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และการพัฒนาหมายถึงการเติบโต ความเจริญ ความก้าวหน้า ความรุ่งเรือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) โดยพัฒนาได้ 2 ประการคือ การปรับตัวให้เข้ากับการ

เปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆของยุคปัจจุบัน และการปรับเปลี่ยนให้เกิดความทันสมัย (รุ่งฤดี กิจควร, 2548)

ในการที่จะสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants : IFAC) เป็นองค์กรทางวิชาชีพบัญชีที่มีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมเกี่ยวกับวิชาชีพที่มีคุณภาพในเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นสภาวิชาชีพในฐานะตัวแทนประเทศสมาชิกของ IFAC ได้ใช้แนวการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพที่กำหนดโดย IFAC (ศิลปพร ศรีจันเพชร, 2545) ได้ตั้งคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Education Standards Board : IAESB) ขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standard : IES)

IES เป็นมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาวิชาชีพบัญชี โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานต่างๆเกี่ยวกับข้อกำหนดขั้นต่ำในการเรียนรู้สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อให้มีคุณสมบัติทางวิชาชีพหลายด้าน อาทิ เช่น การศึกษา ประสบการณ์ทำงานจริง และพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Accounting Education and Change Commission, 1955) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพให้กับนักบัญชีทั่วโลก ทำให้ IES มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 เรื่องข้อกำหนดเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (IES 1, Entry Requirements to a Program of Profession Accounting Education)

ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของโปรแกรมทางการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (IES 2, Content of Professional Education Program)

ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะวิชาชีพ (IES 3, Professional Skills)

ฉบับที่ 4 เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ (IES 4, Professional Values, Ethics and Attitudes)

ฉบับที่ 5 เรื่อง ข้อกำหนดด้านประสบการณ์ทำงานจริง (IES 5, Practical Experience Requirements)

ฉบับที่ 6 เรื่อง การวัดผลขีดความสามารถและสมรรถนะ (IES 6, Assessment of Professional Capabilities and Competence)

ฉบับที่ 7 เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับโปรแกรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดจนชีวิตและการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (IES 7, Continuing Professional Development)

ฉบับที่ 8 เรื่อง ข้อกำหนดด้านสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (IES, 8 Competence Requirements for Audit Professionals) (สภาวิชาชีพบัญชี, 2554)

สำนักงานบัญชี จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการทำบัญชีไม่ว่าจะจัดตั้งในรูปแบบของนิติบุคคล คณะบุคคล หรือบุคคลธรรมดา ซึ่งสำนักงานบัญชีต้องมีการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด สำนักงานบัญชีต้องมีคู่มือการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ปฏิบัติตามคู่มือนั้น ต้องมีการชี้แจงบุคลากรให้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของงาน และมีการฝึกอบรมเพื่อเติมตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ ต้องจัดให้มีการกำกับดูแลความคืบหน้าของงาน คอยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับงานนั้น มีการแต่งตั้งและมอบหมายให้มีผู้ทำการทบทวนผลงานรวมทั้งนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนส่งมอบให้ลูกค้า (หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี, 2555 : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า)

ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงานบัญชีที่จดทะเบียนในกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,941 บริษัท เนื่องจากสำนักงานบัญชีมีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้น องค์กรจึงต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขัน โดยบุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี คือมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ มีประสบการณ์ในเรื่องหลักการบัญชีที่หลากหลาย มีแนวคิดและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำบัญชีด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาว่าในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีที่ทำงานในสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร นักวิชาชีพบัญชีควรประกอบด้วยความรู้ความสามารถใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้กับนักบัญชี การวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของผู้จัดหลักสูตร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพนักบัญชีที่เป็นที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร (Population) ในการศึกษานี้ คือ ผู้ประกอบการของนิติบุคคลที่จดทะเบียนต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,941 ราย โดยแบ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด 156 ราย และ บริษัทจำกัด 1,785 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2555 : ออนไลน์) กำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้จำนวน 332 คน เพื่อให้ได้ระดับความแม่นยำ ระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่า ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,941 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและการ

ปฏิบัติงานทางการบัญชี ได้แก่ รูปแบบกิจการ ประเภทธุรกิจ ขนาดองค์กร ระดับการศึกษาของนักวิชาชีพบัญชี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานบัญชี แบ่งเป็นทักษะทางวิชาชีพ 5 ประเภท ดังนี้

1. ทักษะทางปัญญา
2. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน
3. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล
4. ทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร
5. ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ

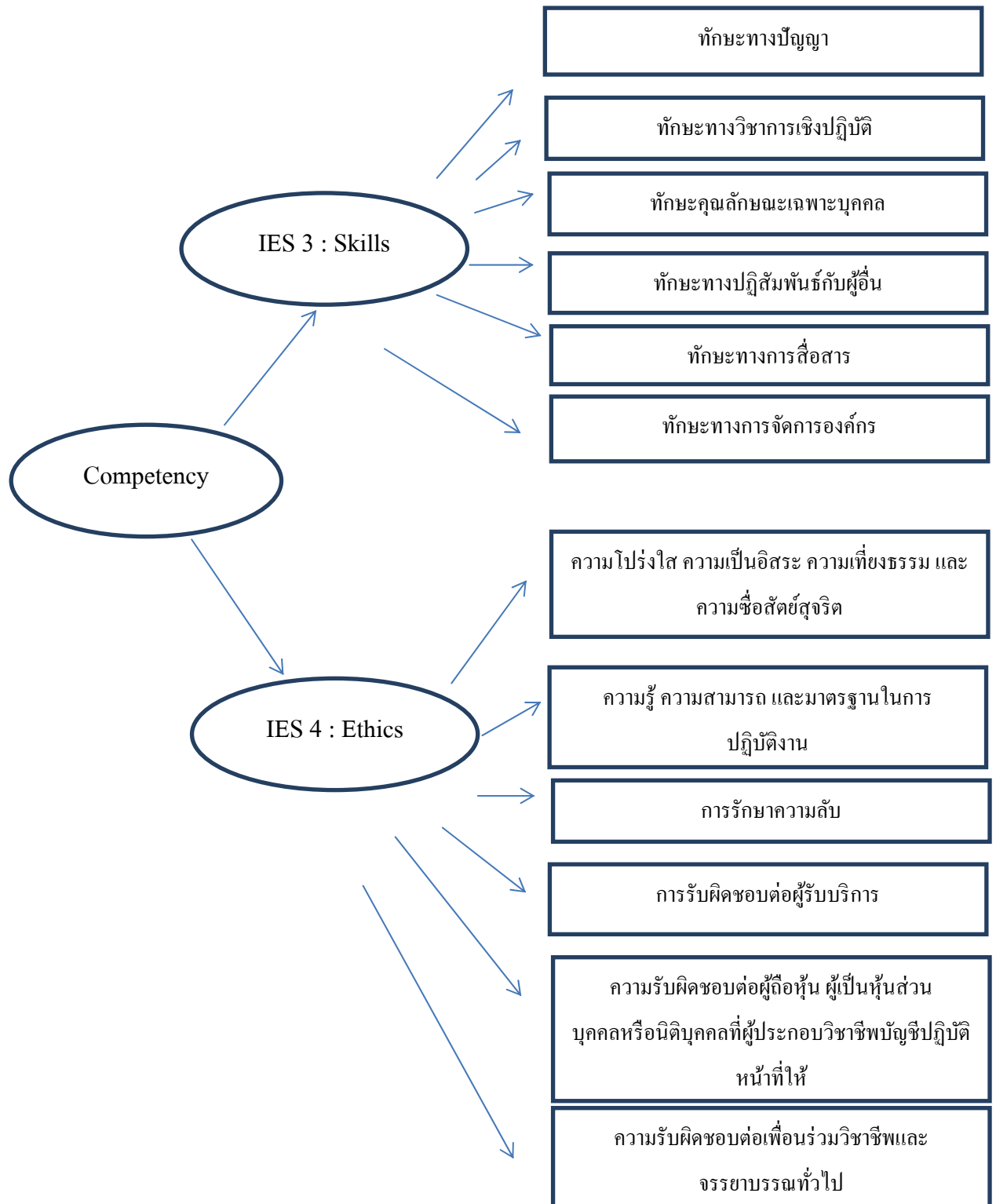
รวมถึงคุณสมบัติด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ โดยข้อมูลจะกล่าวถึงกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กรและสาธารณะ ความสนใจใฝ่รู้ ความโปร่งใสและความเป็นอิสระของนักวิชาชีพบัญชี การรักษาความลับ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบต่อองค์กร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นส่วนที่ให้ทางผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้บริหารสำนักงานบัญชี

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 จะนำมาวิเคราะห์โดยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และจะนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์ในลักษณะข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่รวบรวมได้

ลักษณะของคำถามในส่วนที่ 2 จะมีการวัดระดับ โดยใช้ Likert Scale คือลักษณะคำถามให้เลือกตอบถึงความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานบัญชี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) วิเคราะห์สถิติโดยใช้ Factor Analysis สำหรับการวิเคราะห์สถิติองค์ประกอบ

จากการทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยบูรณาการกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของศักยภาพนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้บริหารงาน สายบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพิจารณาปัจจัยหลักกรณีการ คำลือ (2553) ได้กล่าวถึงทักษะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากได้แก่ ทักษะทางปัญญา คือมีความสามารถตัดสินใจใช้แหล่งข้อมูลต่างๆ มีทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน นันทดี วุฒิกรณ์ (2550) ได้กล่าวถึงความรู้เฉพาะด้านการบัญชีและประណอม ตั้งปรีชาพาณิชย์ (2554) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพนักงานบัญชีที่พึงประสงค์ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพมากที่สุดผู้วิจัยจึงนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บรรณานุกรม

- ณัฐชา วัฒนวิไล, จุฑามน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ
- ต่อลาภ สุขพันธ์. (2546). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดลำปาง
- บวรลักษณ์ เงินมา. (2554). คุณลักษณะของบัณฑิตยสาขาวิชาการบัญชีในความต้องการของสถานประกอบการในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์
- พงศ์ศิริภพ ทองดีวิสุรเกต. (2554). สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี : มุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- สุพัทธา เนื่องวัง. (2550). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ของบริษัทผาแดง อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) จังหวัดตาก
- รุ่งฤดี กิจควร. (2548). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คืออะไร : พัฒนา ทำไม ทำไมต้องพัฒนา. วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- รัตน บัญชัย. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาความรู้ทางการบัญชีของพนักงานบัญชีสหกรณ์ในจังหวัดอุทัยธานี
- สภาวิชาชีพบัญชี. ประกาศราชกิจจานุเบกษา เรื่องพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.) มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี แม่บทการศึกษาระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2556
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับ19) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2553 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2553
- Swangnate, S. (2004). The Level of Expectation of Listed Company's Financial and Accounting Executives toward the Characteristics of Accountants. Master of Business Administration Business Administration, Kasetsart University.